

ОБМЕЖЕННЯ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ: АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ

М'ясоїд Г.І.

Україна, м. Дніпропетровськ, Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Педагогічна освіта сьогодні оперує широким колом навчальних технологій, які передбачають цілий спектр методів і засобів навчання та форм його організації. Практично і теоретично доведено переваги, які надає інтерактивне навчання перед іншими [1, 3-6]. Однак науковий підхід до пізнання вимагає від педагога повного розуміння не тільки переваг, але і ймовірних недоліків кожного об'єкта дослідження. Тому без виявлення обмежень упровадження такої технології у кожному окремому випадку організації навчання неповним буде і уявлення педагога про можливості її застосування для досягнення спектру цілей на занятті. Отже, **метою** нашої роботи є аналіз відгуків вітчизняних і зарубіжних вчителів, дослідників та тренерів інтерактивного навчання і виявлення обмежень інтерактивної технології навчання та форм і методів навчання, якими вона реалізується, прагнучи досягти мінімізації таких недоліків на занятті.

О.Пометун визначає інтерактивне навчання як «організацію вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на: суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності); багатосторонній комунікації; конструюванні знань учнем; використанні самооцінки та зворотного зв'язку; постійній активності учня» [4, с.7]. Однак вчена визнає, що, попри великі дидактичні можливості, невідповідна аудиторія може чинити «значний опір» спробам застосовувати великий обсяг інтерактивної діяльності [4, с. 18].

Сидоренко І.А. звертає увагу на типовість проблем упровадження інтерактивної технології навчання, які спричинені соціальною незрілістю і психологічною непевністю студентів або учнів (невміння слухати інших, небажання висловлювати свою думку перед аудиторією, брак навичок критичного аналізу думок, неготовність змінювати свої позиції, пасивність і небажання спробувати нові форми роботи [5], а також невідміння утримуватися від взаємної критики [1, с.78]) та низкою об'єктивних факторів, що впливають на вибір між традиційними та новими навчальними технологіями (недостатня кількість годин на самостійну роботу студентів, відсутність розробленої системи оцінювання перебігу та результатів роботи учнів/студентів під час

застосування інтерактивних технологій) [5]. При цьому слід пам'ятати, що «інтерактивна технологія навчання – це така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть студентів у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесі навчального пізнання: або кожен має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітувати, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання» [2, с. 6]. Отже, виникає питання і до професійної майстерності на професійної компетентності педагога, оскільки йому доведеться ретельно планувати форми організації навчання та інтерактивні методи так, щоб, з одного боку, досягти цілей навчання, а з іншого – врахувати індивідуальні особливості усіх студентів, спонукати їх до співпраці. Крім того, окремі інтерактивні методи – як, наприклад, дебати, потребують обов'язкової ретельної підготовки усіх учасників, що вимагає витрати значних зусиль і великої кількості часу. Викладачеві слід заздалегідь виявити мотивації учнів, передбачаючи їх реакції та стимулюючи до участі у інтеракції під час детального розроблення інтерактивного заняття, планування усіх етапів, дотримуючись технологічності, враховуючи рівень знань і умінь учнів.

Важливо відмітити, що усі тренери та викладачі підкреслюють, що інтерактивні методи є не самоціллю, а шляхом для досягнення інших – навчальних, розвиваючих, виховних – цілей. Отже, на першому місці під час планування навчального заняття слід ставити мету навчання, добираючи його зміст та оптимальних методів і форм роботи на занятті. Л.Пироженко застерігає, що існує безпека того, що через постійне виконання багатьох дій, якого вимагає інтерактивне навчання, учень може відволікатися від змісту навчання. Автор також зазначає, що за пізнання певних реалій на основі життєвого досвіду учнів у процесі обговорень і дискусій існує ризик викривлення змісту навчання, який потребує обов'язкової корекції на етапі рефлексії [3].

Слід звернути увагу і на організаційні складнощі, до яких слід віднести труднощі при проведенні занять у великих (більше 30 осіб) групах, неможливість реалізовувати інтерактивні методи навчання за умов браку часу на вивчення дисципліни [1, с.78]. Р.Тронь піднімає питання дотримання дисципліни [6], зазначаючи, що в інтерактивному навчанні контроль вчителя за результатом навчання зменшується. Ця думка цілком співвідноситься з зауваженням дослідників і практиків інтерактивного навчання, які зауважують, що «сама суть інтерактивності вводить елемент непередбачуваності» і виявляють, поряд з іншими питаннями, труднощі (як психологічні, так і організаційні) кожного з інтерактивних методів, які розглядають у посібнику [1, с.63]. До складнощів, які не були зазначені вище, слід віднести специфіку

предметної галузі, наприклад, упровадження інтерактивних методів не є доцільним під час вивчення точних наук, на відміну від наук гуманітарно-суспільних.

Автору видається важливим привернути увагу педагогів до факту зміни функцій викладача в інтерактивному навчанні, виконання ним функцій супервізора, «фільтра» інформації, яку отримують учні/студенти один від одного, та припинення виконання функції «джерела інформації». На нашу думку, за цим стоїть більш глибока проблема – зміни акценту відповідальності за результати навчання. Ми вважаємо, що разом із зміною функцій у навчальній аудиторії відповідальність учнів/студентів стає більшою за відповідальність вчителя/викладача. Нам імponує думка Prof.Selwyn: «Я занепокоєний «індивідуалізацією» навчання, у якому, замість того, щоб бути навченим учителем, навчання стає відповідальністю учня/студента. Це має особливе значення з огляду на саму природу школи» [7]. Розуміючи, що викладач і вчитель все ж залишаються в аудиторії і вносять корективи під час перебігу заняття на правах рівного, ми сприймаємо наведене висловлювання як застереження, якому може завадити ретельне планування занять та підвищення рівня професійної майстерності педагога.

Розуміючи широкі можливості інтерактивних методів та користуючись ними у практиці навчання іноземної мови у вищій школі, у процесі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури автор виділив деякі обмеження до їх упровадження, які наводить нижче.

- Непідготовленість навчальної аудиторії (учнів) та педагога до застосування активних методів:
 - зміщення акценту з вчителя на учня та з викладача на студента;
 - необхідність дотримання правил роботи на занятті, які самостійно розробляються учнями/студентами;
 - залежність результату від ступеню виконання кожним учнем/студентом індивідуальної роботи з матеріалом ДО проведення заняття;
 - відсутність власної думки у студента з досліджуваної теми або небажання відкрито висловлювати її;
 - несформованість у студентів навичок слухання та об'єктивного оцінювання почутої думки, рішення;
 - відсутність готовності студентів змінювати свої погляди у процесі обговорення;
 - недостатній рівень досвіду та професійної майстерності педагога.
- Необхідність психологічної адаптації:

- окремим студентам важко змінювати обстановку, методи роботи;
- лідери активно працюють, а більш слабкі студенти уникають роботи.
- Витрати часу та зусиль:
- надретельна підготовка занять з метою забезпечення реалізації принципу активності на кожному етапі з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.
- Можливість засвоїти невеликий обсяг інформації:
- врахування обмеженого терміну навчального процесу;
- залежність від темпу навчання у кожній конкретній аудиторії.
- Велика аудиторія – більше 30 осіб.
- Проблеми з дисципліною на уроці/занятті.
- Менша передбачуваність результатів навчання.

Вважаємо, що розуміння таких обмежень дозволить педагогам краще планувати навчальні заняття, добираючи адекватних методів навчання для досягнення навчальної, розвиваючої і виховної мети.

Література:

1. Інтерактивні методи навчання: Навч.посібник. / За заг.ред. П.Шевчука і П.Фенриха. – Щецін: Вид-во WSAR, 2005. – 170с.
2. Остроух В. І. Новітні електронні навчальні посібники як продовження процесу передачі систематизованих знань, створення нових методів і технологій навчання / В.І. Остроух, І.О. Європіна // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. – 2011. – Вип. 14. – С. 70-73. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pbgo_2011_14_24.pdf
3. Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання у початковій школі. / Л.Пироженко. // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи 2007 Випуск 23. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/23/visnuk_16.pdf
4. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. / О. Пометун. – Київ, 2007. – 142 с.
5. Сидоренко І.А. Переваги та недоліки застосування інтерактивних методів навчання. / І.А.Сидоренко. // Сучасна освіта: методологія, теорія, практика: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. 24 квітня 2015 р. – К.: НТУУ «КПІ». – 160 с Режим доступу: <http://modernconf.fl.kpi.ua/uk/node/109>
6. Тронь Р.О. Переваги та недоліки інтерактивних форм і методів роботи на уроці. / Р.О.Тронь / Електронний ресурс. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/34765/
7. Maslen,G. The future of School. // The Sydney Morning Herald. August 26, 2013, 9:03AM. Retrieved from <http://www.smh.com.au/national/education/the-future-of-school-20130822-2sdvz.html> on 14 January 2014.